

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אלמנה מוכרת שלא בפני בית דין ... אבל צריכה בית דין של הדיוטות.....1
- ב. מצאה ברפת אין חייב בה ברשות הרבים חייב בה.....2
- ג. ואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה.....2
- ד. אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו.....3
- ה. פרק ושען פרק ושען אפילו ארבעה וחמישה פעמים חייב ... הלך וישב לו ... פטור ... היה זקן או חולה חייב.....6
- ו. מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא למעון בחנם אלא בשכר.....6
- ז. אם היה עליו יתר [על] משאו ... זקוק לו ... דצער בעלי חיים דאורייתא.....7
- ח. בהמת נכרי מטפל בה כבהמת ישראל .. משום איבה ... בהמת נכרי ומשאוי ישראל והדלת ... בטעינה ... עזב תעזב משום צערא דישראל ... בחמר נכרי.....7
- ט. אוהב לפרוק ושונא למעון מצוה בשונא כדי לכופ את יצרו.....8
- י. שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא נכרי.....9

דף לב.

א. אלמנה מוכרת שלא בפני בית דין ... אבל צריכה בית דין של הדיוטות

כבר התבאר במסכת כתובות דף עז. שאלמנה¹ שבאה לבית דין לתבוע מזונות, מוכרין מנכסי הבעל, אפילו בלא הכרזה, ונותנין לה מזונות, ואף היא עצמה יכולה למכור בלא הכרזה, ואינה צריכה בית דין מומחין, אבל צריכים שיהיו ג' אנשים נאמנים², ואם אינה מוכרת אלא ממשכנת אינה צריכה ג' אנשים³.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צג כה

וכתב הח"מ (ס"ק מה) דאע"ג שאין ביניהם אחד דגמיר וסביר, ואינם ראויים לדון דיני ממונות, סגי בכך, וסיים שבזממה"ז ליבא מומחין וסני בג' אנשים, ומשמע מדברי הבי"ש (ס"ק מו) בשם הר"ן שצריכים להיות בקיאים בשומא.

³ שו"ע ונו"כ שם כו, דלמשכן אין צריך שומא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מכרה בינה לבין עצמה, יש אומרים⁴ שמכרה קיים, כשמכרה שוה בשוה, ולא טעתה, טעתה אפילו בכל שהו⁵, שמכרה שוה מנה ודינר במנה, מכרה בטל⁶. ויש חולקים⁷ שלעולם מכרה בטל.

ב. מצאה ברפת אין חייב בה ברשות הרבים חייב בה

מצא פרה ברשות הרבים⁸, אם היא עומדת⁹, אבידה היא וחייב להחזירה, היתה רועה בעשבים או שהיתה ברפת שאינה משתמרת וגם אינה מאבדת, לא ינע בה שאין זו אבידה, ויש אומרים שאם הרפת חוץ לתחום הרי זו מאבדת וחייב להחזירה, וכבר התבאר לעיל דף ל. שהכל לפי הענין.

ג. ואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה

כבר התבאר לעיל דף ל. שאם היה המוצא כהן והאבידה בבית הקברות¹⁰, שאסור לו להכנס לשם, אינו חייב בהשבה.

ואם עבר ונכנס למקום טומאה נתחייב בהשבה, וגם עובר על לא תוכל להתעלם.

המוצא דבר מוקצה בשבת, אינו חייב, בהשבתה. ואסור¹¹ לו ליטלו.

⁴ דעה ראשונה בשו"ע שם כה וביאר הט"ז (ס"ק כט) שלא הצריכו ב"ד אלא לכתחלה.

⁵ ט"ז שם כה

⁶ והלכה זו נאמרה כשמכרה לכתובתה, ותמה הב"י שדוקא שם שה"ז כמכרה שלא ברשות ומכרה בטל, אבל למוזנות לא שייך טעם זה, שהרי באמת צריכה יותר למוזנות, ובבד"ה חזר הב"י ומפרש דברי הטור במכרה לאחרים, אלא קמ"ל שאפילו רוצה להחזיר הדינר שטעתה, מ"מ המכר בטל, והב"ח מפרש דברי הטור דקאי כשמכרה בפני ג' הדיוטות, שאם טעתה המכר בטל, והט"ז כתב דגם במוזנות שייך הטעם שכתב רש"י שמכרה יותר ממה שיש לה רשות, ואיירי כשמכרה ליותר מו' חדשים, כמ"ש לעיל, ולכן המכר בטל, וכן פירש בב"ש (ס"ק מו), ובהפלא"ה (בקו"א) כתב דאיירי כשמוכרת על מוזנות דלעבר, וגם בזה יכולה למכור שלא בב"ד, ואם טעתה הטעות הוא ליתומים, ולכן המכר בטל.

⁷ שו"ע שם בדעה השניה דס"ל דג' אנשים בעינן לעיכובא, ואפילו היא יכולה לבטל המקח, וכתב הט"ז (ס"ק כט) שאין להוציא מנכסי יתמי מספק, והמכר בטל, כדעת היש חולקין.

⁸ שו"ע ונו"כ רסא ג

⁹ דכיון שהיא עומדת ברשות הרבים נראה שהיא מותעה ובודאי תברח משם. סמ"ע שם ט

¹⁰ שו"ע ונו"כ ערב ב

¹¹ בשו"ע הרב הלכות מציאה סוף סעיף מ כתב בפשיטות שאפילו איסור של דבריהם לא יעבור בשביל ממון חבירו, כגון להגביה מעות שמצא בשבת, שאין דוחין איסור בשביל ממון, שנאמר אני ה' כולכם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ד. אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא

ישמע לו

כבר התבאר במסכת יבמות דף ה: שאם אמר לו¹² אביו לעבור על דברי תורה¹³, בין מצות עשה בין מצות לא תעשה, גם אם מצווה אותו לעבור על דברי תורה לצורכו והנאתו האישית, וכגון להאכילו וכדומה, לא ישמע לו. ואפילו מצוה של דבריהם, לא ישמע לו. וילפינן לה¹⁴ מקרא דכתיב (ויקרא יט פסוק ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני יקוק אלהיכם, כולכם חייבים בכבודי ומוראי למעלה ממוראכם ואין לך רשות לעבור משום כבוד האב, ואפילו במצוה דרבנן נמי זהו כבודו של הקדוש ברוך הוא שיקיים דבריהם¹⁵, שהרי הזהיר עליהם בלאו דלא תסור, והרי זה כאילו אמר לו לעבור על דברי תורה.

לפיכך אמר לו אביו¹⁶ אל תחזיר את האבידה, לא ישמע לו¹⁷, אף על פי שאמר לו כן מפני שצריך שישמשנו¹⁸, ואם התחיל כבר בשימוש אביו פטור

חייבים בכבודי ומ"מ נראה שבמקום שמן הדין אין איסור שבת, אינו רשאי להחמיר על עצמו על חשבון אחרים, וכ"ש במקום שיש חשש ביטול עשה ובשורת חת"ס או"ח סימן פב נשאל אם מותר למלטל מוקצה במקום מ"ע של השבת אבידה, ולאחר שהביא שיטות הראשונים בדין מלטול כיסו בשבת, ומסקנת הפוסקים שאם מצא כיס אסור ליטלו, כמבואר באו"ח סוף סימן רסו, כתב החת"ס שלא התירו בהשבת אבידה אלא במקום שהתירו בשל עצמו, אבל במקום שבשלו אינו רשאי, לא מסתבר שיהא חייב בשל חברו,

¹² שו"ע ונו"ב יו"ד רמ"ט

¹³ אף על גב שאמרו שהוט לי בשל לי כו' ומשמע בריש יבמות דוקא ל"ת שיש בה כרת. סמך על המ"ר שאמר פ' נשא פי"ד יכול אפי' יאמר לך לעבור כו' ודכוותיה איש אמו כו' משמע דוגמת המלך וכ"ש הוא דהא מלך חמור מאביו ואמו כמ"ש בפ"ק דקדושין (ל"ב) והעובר על מצות מלך חייב מיתה ובאביו עשה בלבד ואמרין בספ"ו דסנהדרין כל איש כו' יכול אפי' לדברי תורה כו'. ביאור הגר"א שם לבוש שם

¹⁵ ואינו צריך טעם לדבר, מאחר שאמרין להדיא בעירובין (כ"א ע"ב) להזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שבדברי תורה יש בו חיוב מיתה ולא תעשה, ובדברי סופרים בכולם חיוב מיתה בידי שמים, אם כן אין לך כבוד מקום גדול מזו. ים של שלמה מסכת קידושין פרק א סג

¹⁶ שו"ע ונו"ב רסו ה

¹⁷ בהשבת אבידה יש גם ל"ת, ואין עשה דכיבוד דוחה ל"ת ועשה. ובדברי משפט העלה שאף במקום שחייב ההשבה אינו אלא מספק, כגון בספק יאוש, אף על פי שמצות הכיבוד ודאי חייב להחזיר, וכמ"ש הטעם שכולם חייבים בכבודי, ובאולם המשפט כתב שמצות כיבוד ודאי קודמת לספק מצות השבה. ועי' שו"ת מנחת אלעזר ח"א סימן ה.

¹⁸ סמ"ע שם סק"ט בשם הרמב"ם, וכ"כ התוס' בקידושין דף לג ע"א. וכן הוא בש"מ בשם הרמב"ן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

מלהחזיר¹⁹, אף על פי שלא אמר לו אביו אל תחזיר, אלא שמצוה על האב למחול על כבודו כדי שיוכל הבן לקיים מצות השבת אבידה²⁰, שהרי גם האב מצווה בהשבת אבידה.

וכן אם האב יצוה לבן שלא ידבר עם פלוני²¹ או שלא ימחול לו עד זמן קצוב, והבן היה רוצה להתפייס מיד הרי זה גם בכלל לעבור על דברי תורה, שאסור לשנוא לשום יהודי²² אם לא שראוהו עובר עבירה שהרי כתיב (שם יז) לא תשנא את אחיך בלבבך וגו', נמצא שהאב מצוה אותו לעבור על דברי תורה ואין צריך לחוש למצות אביו בזה.

וכן אם אביו²³ או רבו שמחויב בכבודם ובמוראם שלא לסתור דבריהם, ביקשו ממנו שיספר להם ענין פלוני ופלוני²⁴, והוא יודע שבתוך הסיפור יוכרח לבוא לידי לשון הרע או אפילו רק לאבק של לשון הרע, אסור לו לשמוע להם.

וכן אם ציוהו אביו ללכת ללמוד לימודי חול או מקצוע, לצורך פרנסה או לימודים אקדמאיים²⁵, וכל שכן אם ציוהו לעזוב את הלימוד בישיבה או בכולל, כדי ללמוד מקצוע, ואפילו ציוהו שיעבור לישיבה תיכונית²⁶, לא ישמע לו²⁷.

¹⁹ מ"ז שם, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, אף על פי שיש בהם גם לאו, ועי' ערך ש"י, ועי' יו"ד סימן רמ סעיף יב וברמ"א שם. וכתב באולם המשפט שאם יש אומדנא שהאב היה מוותר משום המצוה, וכן כשמצות הכיבוד יכול לקיים אח"כ, צריך להפסיד ולהחזיר האבידה.

²⁰ מ"ז שם.

²¹ שו"ע שם טז

²² מ"ז שם טז וש"ך חי

²³ חפ"ץ חיים לשון הרע כלל א אות ה

²⁴ לא ציירתי בפשיטות כגון אם בקשו ממנו לשון הרע גופא דזה אינו מצוי. ולא משום דבזה נקרא אביו אינו עושה מעשה עמך ופשיטא דאינו מחויב לכבדו, דזה אינו, דכבר כתב הסמ"ג במצות עשה של כיבוד אב דבזה שאדם אומר לחבירו לעשות איסור אינו נקרא אינו עושה מעשה עמך רק במסית עיין שם. באר מים חיים כלל א ס"ק ט

²⁵ ועי' בס"ח (סי' ש"מ), דאפילו אם אביו מצמער, אם בנו יעבור על רצונו, אין צריך לשמוע לו... ואין ספק ששייך בזה, הוא ואביו חייבים בכבודו, ועל כיוצא בזה הזהיר הנוב"י (בדרשות הצ"ח דרוש ל"ו לשה"ג), אני מזהיר את הבנים, לא תאבו ולא תשמעו בדבר זה לשום אדם עיין שם. שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן עט

²⁶ שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן נו

²⁷ ובפרט לעת כזאת אשר הרחוב רווי רעל מינות והפקרות, ונכרו המים הזדונים בכל פינה ופינה, שצריכים משמרת למשמרת להסתגר בד' אמות של הלכה בלבד, וכמו שהשיב התנא רבי עקיבא לפפוס, ומה במקום חיותנו כך אנו מתיראין, במקום מיתתנו לא כ"ש. לעת כזאת עלינו להגביר בעולם כח התורה, שרק היא מגינא ומצללא, ואין לנו שיור רק התורה הזאת, הנקנית אך ורק בתוך הישיבות הקדושות, ורעי את גדויתך על משכנות הרועים.

ואל ההורים אני פונה, חוסו חוסו על נשמות ילדיכם, ההוגים בתורת ה' תמימה חוסו על נפשותיכם, וחלילה לבטלם מלימוד התורה, אשר בזכותה העולם קיים, ובכוחה נצא מתוך הגלות המר הזה, אל נא תשלחו יד להכרית תורה מפיהם, וזכות גדול הוא לכם באם בניכם עמלים בתורה, וברא מזכה אבא, וחלק כחלק תאכלו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן מכיון שמצות ישיבה בארץ ישראל אין ערוך אליה. שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה, ובמיוחד כשהכוונה להתיישב בארץ ישראל לשם מצוה, ולקיים בה כל המצות התלויות בארץ. ולכן אם צוהו אביו שלא לעלות לארץ אל ישמע לו. ומכל שכן שהזוכה להתיישב בארץ, וצוהו אביו לרדת מהארץ לחוץ לארץ, שבודאי אסור לשמוע לו, כי מצות ישיבת ארץ ישראל דוחה למצות כיבוד אב ואם, ובפרט שגם הוריו מצווים לעלות ולהתיישב בארץ²⁸. והשי"ת יקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ

אסור²⁹ לרדת מארץ ישראל לחוץ לארץ אפילו כדי להצטרף להוריו הדורים בחוץ לארץ ולקיים מצות כיבוד אב ואם. אפילו אם מבקשים ממנו, אולם מותר לרדת לחוץ לארץ לקבל פני הוריו ולחזור לארץ ישראל.

י"א³⁰ שמשום כך אם האב מוחה בבנו שלא יאמר קדיש על אמו, כי מקפיד עליו, מאחר שהוא חי, כבודו קודם. אין לשמוע לו, שמאחר שנהגו מאבותינו הקדושים לומר קדיש יתום, הוי כאלו אומר לו שלא יעשה דבר שהוא מדברי סופרים³¹, ועוד, אביו שמוחה בדבר, עובר על ואהבת לרעך כמוך, ואסור לו לשמוע בעניין זה. ויש מי³² שכתב שכבודו של האב קודם ויכול למחות בו. ועוד כתבו שיש לפקפק בזה אם אמירת קדיש נחשב כמצוה של דבריהם, כיון שהוא מנהגא בעלמא, ואף כי יסודתו בהררי קדש מדרשי רז"ל, יש לדון שאינו בסוג מצוה של דבריהם.

אכן מה שנהגו אבלים ללבוש שחורים לכבוד המת, שאין זה כלל מן החיוב, פשיטא שלכו"ע שיכול למחות בו.

שכר הצפון ללומדי תורה ומחזקה, ונזכה כולנו יחד לאורו של משיח ב"א. שו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן קג

²⁸ שו"ת יחווה דעת חלק ד סימן מט

²⁹ בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס ברלין שער ב' סימן כ"ח) פסק, שאין לבן לשמוע לאביו כשמצוהו שלא לעלות לארץ ישראל, כיון שמצוה היא לעלות לארץ ישראל, וכבר דרשו חז"ל (ביבמות ה' ע"ב), איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה', כולכם חייבים בכבודי. ולכן בכל דבר שיש בו מצוה לא ישמע לאביו, שכבוד המקום קודם. שו"ת יחווה דעת חלק ג סימן סט. ועיין בא"א כאן שנשבע לילך לארץ ישראל ואביו מוחה בו, אין צריך לשמוע אליו, ולכאורה צ"ע שגם בלא נשבע לכאורה חייב מצד יישוב ארץ ישראל אמנם כיון שאינו מוסכם לכו"ע שיש מצוה לעלות אולי להכי איירי בנשבע. וצ"ע

³⁰ ים של שלמה מסכת קידושין פרק אות סג וכן פסק הרמ"א יו"ד שעו ד

³¹ ובפרט מאחר שמצינו (קידושין לא:): שתקנו (לומר) שמחוייב לומר תוך שנה ראשונה הריני כפרת משכבו, כל שכן לומר קדיש.

³² ועוד יש לדון, דכיון דאביו יש לו צער שיאמר קדיש, דהוא מאניני הדעת ולא מסמנא ליה מילתא, ובאמירת קדיש מכבד לאמו, אפשר דדיינינן ליה כאיש אשר אמו מגורשת ואמרת לו השקני, ואביו אומר לו השקני, דאיזה שירצה יקדים. ועוד יש לצדד בזהברכ"י שם ס"ק ח – ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ה. פרק וטעז פרק וטעז אפילו ארבעה וחמישה פעמים חייב ... הלך וישב לו ... פטור ... היה זקן או חולה חייב

כבר התבאר לעיל דף לא: שאם מצא בהמת³³ חבירו רבוצה תחת משאה, אף על פי שאין הבעלים עמה מצוה לפרוק מעליה ולטעון עליה, שנאמר (שמות פרק כג פסוק ה) עֵזֹב תֵּעֲזֹב עִמּוֹ וְעוֹד נֹאמֵר (דברים כב פסוק ד) הָקָם תִּקְיָם עִמּוֹ מִכָּל מְקוֹם, אם כן למה נאמר עמו, שאם היה בעל הבהמה שם והלך וישב לו ואמר לזה שפגע בו הואיל ועליך מצוה אם תרצה לפרוק לברך פרוק, הרי זה פטור שנאמר עמו. ואם היה בעל הבהמה זקן או חולה, הרי הוא כמי שאינו וחייב הפוגע לטעון ולפרוק לבדו.

פרק וטעז וחזר ונפלה חייב לטעון ולפרוק פעם אחרת אפילו מאה פעמים³⁴, לפיכך אמרו חז"ל שצריך לדדות עמו עד פרסה או מיל שמא יחזור ויפול, כמו שיתבאר להלן דף לג. בעזה"ת אלא אם כן אומר לו בעל המשא איני צריך לך.

ו. מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר

אמרו חכמינו ז"ל פריקה³⁵ חייב לעזור בחנם וטעינה אינו חייב לעזור בחנם אלא בשכר³⁶, וכשהוא מסייע לפרוק לא יפרוק ויניחנו נבהל וילך לו, אלא

³³ שו"ע ונו"כ ערב ז

³⁴ שנאמר עזוב תעזוב. לא מיתורא וכפל דעזוב תעזוב הקם תקים דרש כן, אלא עזוב והקם משמע אפילו ק' פעמים. ותעזוב ותקים דרשינן בגמרא [ב"מ ל"א ע"א] ללמד אתא דאפילו אין בעליו עמו חייב להקים עמו. סמ"ע ז

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ו

³⁶ דאי סלקא דעתך תרווייהו מצותן שוה ודינם כשאר מצות לעשותן תרווייהו בחנם משום מצות בורא או יתברך, לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה, ואנא אמינא מה טעינה דלית בה צער בעל חיים כל זמן שיניח ולא יטעון וגם לית בה חסרון כים כל זמן שלא יטעון אפילו הכי חייב, פריקה דאית בה צער בעלי חיים לחמור כל זמן שלא יפרוק המשווי ממנו, וגם אית בה חסרון כים לבעליה שהבהמה נשברת תחת משאה כל שכן דחייב, אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לומר פריקה בחנם טעינה בשכר כמו שיתבאר בעזה"י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

יקום עמו ויחזור ויטעון משאו עליה שנאמר תקם תקים עמו, ואם הניחו ולא פרק ולא טען ביטל מצות עשה עֶזב תַעֲזֹב עִמּוֹ, ועבר על מצות לא תעשה (דברים כב פסוק ד) לא תראה את המזר אֶחִיד או שורו נִפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלְמֹת מֵהֶם.

אבל לטעון אף על פי שהוא מצוה אינו צריך לעשות בהנם, אלא יכול לומר לו אם תתן לי שכר אעזור לך, ונוטל שכרו הראוי לו אפילו אם הוא איש בטל ממלאכה, וכן בשעה שמדרה עמו עד פרסה או מיל שהזכר אינו צריך אלא כשיתן לו שכרו הראוי לו, ואפילו אם הוצרך להתנות עמו ביותר משכר הראוי לו אין לו אלא שכרו הראוי לו, שמסתמא לא התירה התורה להעלות כמו שירצה ליטול יותר מן הראוי לו.

דף לב:

ז. אם היה עליו יתר [על] משאו ... זקוק לו ... דצער בעלי

חיים דאורייתא

מה שהתבאר שאמרו חכמינו ז"ל פריקה³⁷ חייב לעזור בהנם, כיצד היא מצות פריקה, מי שפגע בחבירו בדרך ובהמתו רובצת תחת משאה, בין שהיה עליה משאה הראוי לה בין שהיה עליה יותר ממשאה, הרי זה מצוה לפרוק מעליה בהנם, ודינה כמו באבידה³⁸.

ח. בהמת נכרי מטפל בה כבהמת ישראל .. משום איבה ...

בהמת נכרי ומשאו ישראל וחדלת ... בטעינה ... עזב

תעזב משום צערא דישאל ... בחמר נכרי

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ו

³⁸ דפועל מותר ליטול שכר, וכמה ישול, וכמה פרטי דינים מזה מבואר לעיל דף לא:.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אין חיוב טעינה ופריקה³⁹ אלא בבהמה של ישראל ומשוי של ישראל אבל לא בגוי, שהרי אָחִיף כתיב (דברים שם), אלא שחכמים אמרו בבהמת גוי אם הגוי שם צריך לטעון עמו משום איבה, ובפריקה חייב אפילו אין הגוי שם משום צער בעלי חיים של הבהמה.

ואם היתה הבהמה של גוי והמשא של ישראל, אם הגוי מחמר אחר בהמתו אינו זקוק לה משום דין פריקה וטעינה אלא משום איבה או צער בעלי חיים, ואם אין הגוי שם אלא הישראל חייב לפרוק ולטעון משום צער של הישראל.

וכן אם היתה הבהמה של ישראל והמשוי של גוי, אינו חייב משום דין דטעינה ופריקה אבל חייב לפרוק ולטעון משום צער של ישראל שהוא עומד שם אצל בהמתו ורואה הפסידו וצער בהמתו והנטותה⁴⁰.

אבל בהמת גוי ומשאו של גוי אינו חייב להטפל אלא משום איבה, ויש אומרים שליפרוק חייב אפילו אין הגוי שם אפילו בבהמתו של גוי משום צער בעלי חיים דהוי דאורייתא, וכן בכל מקום שפטור לפרוק כגון בחמור שהוא רבצן או שהוא עומד או שהבעל הלך וישב לו ואמר לו פרוק שהוא פטור מצד פריקה, וכן בבהמתו ומשאו של גוי, משום צער בעלי חיים חייב, ונפקא מיניה במקום שפטור משום דין פריקה וחייב משום צער בעלי חיים לחוד, אם ירצה זה ליתן לו שכר רשאי לקבלו.

ט. אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את

יצרו

הפוגע בשנים⁴¹ אחד רובץ תחת משאו וצריך פריקה, ואחד פרק מעליו וצריך טעינה, מצוה לפרוק תחלה משום צער בעלי חיים ואח"כ טוען.

³⁹ שו"ע ונו"כ ח ט בלבוש וסמ"ע שם

⁴⁰ פירוש, אם לא סייעו לטעון אזי יצטרך הישראל לשהות שם. ואף על גב דצער דישראל לא נזכר בשום מקום, ס"ל להרמב"ם דלא גרע צער דישראל מצער דבעלי חיים דבהמה, וכ"ש הוא. ומיהו מותר לקבל עליה ג"כ שכר. ונקט צער ישראל ולא נקט צער בעלי חיים דבהמה, משום דבטעינה לית בה צער בעלי חיים דבהמה, וק"ל. סמ"ע שם יג

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

במה דברים אמורים כשהיו שניהם שוין אצלו או שניהם שונאים או שניהם אוהבים, אבל אם היה אחד שונא ואחד אוהב, מצוה לטעון עם השונא תחלה כדי לכופ את יצרו הרע.

ודוקא בשונא בעלמא⁴² שלא עשה השונא איסור אלא שהקניטו ועשה עמו דבר שלא כהוגן משו"ה שונאו⁴³ ואדרבא אסור לו לשנאתו כמו שיתבאר, לכך יכוף את יצרו הרע, אבל אם שונאו משום שעשה איסור ועובר עבירה, אין צריך לטעון עמו תחלה כדי לכופ את יצרו שהרי טוב נוהג הוא במה ששונאו כמו שיתבאר. וי"א⁴⁴ שגם בשונא זה צריך להקדימו.

י. שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא נכרי

הרי נאמר בפרשת משפטים (שמות כג פסוק ה) כי תראה חמור שנאך רבין השונא האמור בתורה, לא מעו"ג הוא אלא מישראל. והיאך יהיה לישראל שונא והכתוב אומר: לא תשנא את אחיך בלבבך (ויקרא יט פסוק יז) אמרו חכמים: כגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר, הרי מצוה לשנאותו עד שיעשה תשובה וישוב מרשעתו.

אולם אם מצאו נבהל במשאו מצוה לטעון ולפרוק עמו ולא יניחנו נוטה למות, שמא ישחה בשביל ממונו ויבא לידי סכנה, והתורה הקפידה על נפשות ישראל בין רשעים בין צדיקים, מאחר שהם נלויים אל ה' ומאמינים בעיקר הדת, שנאמר (יחזקאל לג פסוק יא) אומר אליהם חי אני נאם ה' אלוקים אם אחפץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה.

וכבר התבאר במסכת פסחים דף קיג: שכל השונא אחד מישראל לא משום עבירה עובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה.⁴⁵

⁴² רמ"א שם

⁴³ סמ"ע שם יח

⁴⁴ ש"ך שם ו בשם הב"ה

⁴⁵ רמב"ם דעות פ"ז ה"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אפילו אם אינו שונאו⁴⁶ עד כדי שמבקש רעתו לחפוץ בכליונו⁴⁷ אלא רק מרגיש הרחקה בלב מחבירו עובר⁴⁸ על לאו זה כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אה, ושיעור זה כל שירחיקהו מלבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אה, והרי הוא עובר משום לא תשנא⁴⁹.

י"א⁵⁰ דלא הזהירה תורה אלא על שנאה שבלב⁵¹ אבל המכה את חבירו והמחרפו אע"פ שאינו רשאי⁵² אינו עובר משום לא תשנא כיון שמראה לו בפירוש שהוא שונאו. וי"א⁵³ שעובר על תשנא בין על שנאה בפועל שעושה פעולות רעות לחבירו מחמת שנאתו ובין על שנאה בלב ומכיר חבירו שהוא שונאו.

ואם אין חברו יודע שהוא שונאו אפילו שעושה דברים להזיקו כגון שמדבר עליו לשון הרע⁵⁴ בפני אחרים עובר לכו"ע וכן נראה דלכו"ע⁵⁵ המונע טובה מחבירו מחמת שנאתו בלבו עובר בלאו זה.

⁴⁶ וז"ל אור החיים שם "אכן יכוין להודיע שיעור השנאה אשר ה' מצוה עליה, שלא יאמר אדם שאינו קרוי שנאה, אלא שנאה גמורה לבקש רעתו ולחפוץ בכליונו, אבל הרחקה בלב אינה קרויה שנאה, לזה נתחכם הכתוב לסמוך לא תשנא עם תיבת אחיך לומר כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אה, ושיעור זה כל שירחיקהו מלבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אה, והרי הוא עובר משום לא תשנא".

⁴⁷ שיש שני חלקים בשנאה יש שנאת הלב שמרגיש ריחוק ושנאה מחבירו ויש שנאה בפועל שעושה דברים רעים לחבירו או מונע ממנו טובה מחמת שנאה ושניהם אסורים

⁴⁸ וכ"מ באבן עזרא שם וז"ל "לא תשנא את אחיך הפך ואהבת לרעך והנה אלה המצות כולם נטועות בלב ובהשמרם ישבו בארץ כי על שנאת הנם חרב בית שני" ומצות ואהבת ודאי עיקרה קירוב לאחיו בלב והשוואת אחיו אליו וכמ"כ הרמב"ן שם ויש גם מצוה שיעשה פעולות מחמת אהבתו לחברו וכמ"כ ברמב"ם פ"ד ה"א מאבל וא"כ להיפך בשנאה אסור לו לעשות מעשים אשר נובעים משנאה, וגם ברמב"ן שם משמע דאיסור השנאה הוא במה שהוא היפך אהבת חבירו וז"ל "והנה השונא את רעהו עובר בלאו, והאזהרה לו מקיים עשה".

⁴⁹ אור החיים ויקרא שם

⁵⁰ רמב"ם שם ובפתיחה לספר חפ"ן חיים בבמ"ה לאוין ז' וכ"מ בתרגום יונתן שם "לא תמללון שעיעיא בפומכון למיסני ית אחוכון בליבכון" פי' לא תדברו דברי חלקקות בפיכם ובלבכם תשנאוהו

⁵¹ ובחינוך מצוה רלח כתב "ועובר עליה וקבע שנאה בלבו לאחד מכל ישראל הכשרים, עבר על לאו זה" משמע שאינו עובר אא"כ שונא את חבירו בקביעות וצ"ע ואפשר דסתם אדם מתעוררת בו שנאה ברגע הראשון אם חבירו מרע לו וכיו"ב ובזה אינו עובר אא"כ מתמיד בשנאתו וקובעה בלבו ומתרחק מחבירו עובר זה

⁵² משום "לא תקום ולא תמור" וכמ"כ בסה"מ וכן משום "ואהבת"

⁵³ הרמב"ן עה"ת שם "לא תשנא את אחיך בלבבך בעבור שדרך השונאים לכסות את שנאתם בלבם כמו שאמר (משלי כו כד) בשפתיו ינכר שונא, הזכיר הכתוב בהווה"

⁵⁴ וז"ל הח"ח בבמ"ה שם וא"כ בענינו הנ"ל הוא תרתי לגרעותא. א) שנברה שנאתו כ"כ עד שפלטת לחוץ. ב) שלא ידע חבירו איך להשמר ממנו כיון שבפניו הוא מדבר עמו בדרך שלום ואהבה ואך שלא בפניו הוא מכהו בלשון פיו".

⁵⁵ בראב"ד בתו"כ שם כתב דאיכא לאו במונע טובה ומסתברא דאפילו לרמב"ם אם אינו אומר לו שמונע טובה מחמת שנאתו הרי זה עובר משום לא תשנא שהרי הוא בלבו רק דאם אומר לו שמונע משום שנאתו אז אינו עובר משום זה אלא רק משום לא תקום

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לא אסרה תורה אלא שנאת חינם דהיינו ששונא שנאה אישית מחמת עצמו של האדם, אבל אם שונאו מחמת שהוא יודע בו שהוא רשע, כגון שראה שעשה עבירה וראה שעשה אותו במזיד כמה פעמים מותר⁵⁶ לשנוא אותו, ולהתרחק ממנו⁵⁷

ומתחלק דין זה לכמה פרטים דאם הוא איש בינוני כסתם איש ישראל, שדרכו להשמר מחטא ונכשל בחטא רק לפעמים, ויש לתלות שעשה דבר זה שלא במתכוון, או שלא היה יודע שדבר זה אסור, או שהיה סבור שהוא חומרא ומדה טובה בעלמא, שהכשרים נזהרין בזה, אזי אפילו ראוהו כמה פעמים שעבר על זה, בודאי יש לתלות בזה⁵⁸, ואסור לשנא אותו עבור זה, דצריך לדונו לכף זכות, והוא מצות עשה דאורייתא של "בצדק תשפט עמיתך" לכמה פוסקים⁵⁹.

אבל אם יראה להן, שהחוטא ידע את עצם אסורו⁶⁰ וגם במתכוון עשה את החטא כביאת עריות ואכילת דברים אסורים וכיוצא בזה, שנתפשט ידיעת אסורן בישראל, תלוי בזה, אם הוא אדם בינוני בשארי דברים, שדרכו להשתמר על פי הרוב מהחטא, ובזה לא ראוהו שנכשל, רק פעם אחת בסתר, אסורין לשנוא אותו שנאה גמורה אלא ישנא אותו כבעל עבירה⁶¹ והשונא אותו שנאה גמורה אשום אשם על זה כי אולי החוטא ההוא שב מדרכו הרעה ויגוניו ברעיוניו על זה החטא והוא נשוא עון לפני ה', כי עיקר התשובה לפי מרירות הלב, רק צריך להוכיח אותו בינו לבין עצמו, על אשר המרה את אלהיו בחטאו, ושיראה לגדר את עצמו מכאן ואילך מהסיבות שהביאוהו לזה, כדי שלא יבוא עוד לידי חטא, ויזהר המוכיחו לדבר לו בלשון רכה כדי שלא יכלימנו, כדכתיב "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" וכל זה הוא אפילו

⁵⁶ "בר"מ פ"ו מדעות אינו מבואר זה רק בפ"ג מרוצח הי"ד, והוא מש"ס דפסחים ק"ג ע"ב. מ"מ צ"ע על הש"ס גופיה, מנלן דאם ראהו עובר עבירה יהיה מותר לשנאותו בלב, אפשר דוקא דיודיע לו שהוא שונא אותו, דבלא עבירה אסור לשנוא בכל ענין מחמת ואהבת וגו' (ויקרא י"ט, י"ח), וכן לא תקום שלא למעון עמו, אבל אם ראהו עובר עבירה מצוה לשנאותו, אבל מנלן דיכול לשנאותו בלב בלבד. ומפסוק זה שמביא הרב המחבר לא משמע שיהיה מותר לשנאותו בלב, כי בקרא (תהלים קל"ט, כ"א) מבואר ובתקוממך אתקוממ, אבל לא בלב. וגם לכאורה צ"ע על הרב המחבר אשר שביק לקרא דמביא מיניה הש"ס דילן ראייה דמצוה לשנאותו שנאמר יראת ה' שנאת רע וגו' מקרא דמשלי (ח', י"ג), ועל הש"ס דילן לא קשה אמאי לא הביאו ראייה מקרא זה דתהלים, דבאמת מקרא זה אינו מוכח רק דמצוה לשנוא שונאי ה', היינו הרשעים שאינם מאמינים בעיקרי הדת והם נקראים שונאי ה' כמבואר ברמב"ן על התורה פרשת ואתחנן (דברים ז', ט'). אבל בנ"מ מיירי דמאמינים בעיקרי הדת כמבואר בר"מ שם, אם כן אינם בכלל שונאי ה', על כן מביא מקרא דמשלי יראת ה' וגו', דהיינו ששונאים הרע, אבל על הרב המחבר דשביק הקרא דמביא הש"ס ומביא קרא מתהלים אשר אין ראייה משם כמו שביארנו, וצ"ע קצת" מנ"ח מצוה רלח

⁵⁷ חינוך מצוה רלח

⁵⁸ ואפילו מפורסמת עבירה זו לאיסור בכלל ישראל. במ"ח שם ס"ק י'

⁵⁹ חפ"ז חיים הל' לה"ר כלל ד סעי' ג

⁶⁰ או שהתרה בו קודם לכן ואפילו אינה מפורסמת. שם ס"ק ד'

⁶¹ בכמ"ח יד כתב בשם הרמב"ם ושו"ע חו"מ סי' רעב סעי' יא דבכה"ג איירי דין דפריקה דחמור שונאך דמותר לשנאתו ועיי"ש בשבילי חיים דהוכיח מתוס' פסחים ק"ג ב' דהכונה שנאה כבעל עבירה ולא שנאה גמורה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם הוא רק אדם בינוני בשאר דברים, וכל שכן אם הוא איש תלמיד חכם וירא חטא, אך עתה גבר יצרו עליו, בודאי עון גדול הוא לשנאותו אפילו כבעל עבירה ואסור אפילו להרהר אחריו כי בודאי עשה תשובה, ואף אם יצרו נתחזק עליו פעם אחת, נפשו מרה לו אחר כך על זה ולבבו ירא וחרד מאד על אשמתו, וכמו שאמרו חז"ל, אם ראית תלמיד חכם, שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, שבודאי עשה תשובה.

אבל אם הוא רואה שהחוטא הוא מהאויילים הלצים השונאים למוכיחם, כדכתיב (משלי ט' ח'), "אל תוכח לץ פן ישנאך", ובודאי לא יתקבלו דבריו באזניו, ואנשים כאלו בנקל להם לשנות באולתם, ואם כן יוכל להיות שיבוא עוד הפעם לידי חטא. מותר לו לשנאתו עבור זה וכל כונתו תהיה לשם שמים ובקנאת ה', לא בשנאתו לו על דבר אחר⁶².

ובכל זה אע"ג דמותר לשנאתו כיון שלא יצא מכלל עמיתך חייב עכ"פ לנהוג בו כל מצות אהבה וחסד ככל איש ישראל שלא הותר לשנאתו אלא מחמת יראת שמים אבל לא מחמת קינטור ולהכי אין למנוע ממנו טובה או להכלימו או להכותו וכיו"ב אלא צריך להרחיק לבבו ממנו אבל לא מחמת קינטור⁶³.

וכל אלו הדינים שכתבנו הוא דוקא באיש, אשר מנהגו ודרכו להתחרט על חטאיו, אבל אם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו על מלכות שמים או שאינו נזהר מעבירה אחת, אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, דהיינו בין שאותה העבירה, שהוא רוצה לגלות, עשה החוטא כמה פעמים במזיד או שעבר במזיד כמה פעמים עבירה אחת המפרסמת לכל שהיא עבירה, אם כן מוכח מזה שלא מחמת שגבר יצרו עליו עבר על דברי ה' כי אם בשרירות לבו הוא הולך, ואין פחד אלהים לנגד עיניו, לכן מותר לשנאותו להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו.

ובזמן הזה שרבו הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בזממה"ז מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנוא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך⁶⁴.

⁶² שם סעי' ה

⁶³ הליכות עולם לר' אברהם יוסף אהרמן עמ' קעט

⁶⁴ חזו"א יו"ד סוף סי ב הליכות עולם הנ"ל עמ' מד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

